

Сергієнко Л. В. Художній дискурс як засіб підвищення мовленнєвої компетенції студентів / Л. В. Сергієнко // Образне слово Луганщини: тези II регіон. наук.-практ. конф. з укр. мови / Луганський національний педагогічний університет імені Тараса Шевченка; Головне управління освіти і науки Луганської облдержадміністрації / За редакцією проф. В. Д. Ужченка. – Вип. 2. – Луганськ, 2003. – С. 174–176.

В статті розглянуто використання художніх дискурсів як засобу навчання рідної мови, поповнення лексичного запасу студентів, розширення відомостей про народ, його культуру, ознайомлення студентів з мовленнєвими формулами, особливостями вербального й невербального спілкування.

Ключові слова: художній дискурс, мовленнєва компетенція, засіб навчання.

ХУДОЖНІЙ ДИСКУРС ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Л.В.Сергієнко (Лисичанський педагогічний коледж)

Художні тексти (дискурси) є носіями лінгвістичної інформації, переданої в образній формі. Суттєвою рисою мови художньої літератури є її стилістична неоднорідність. Слова й вислови будь-якого літературного стилю, діалектизми, просторіччя – усі елементи знаходять своє місце в мові художньої літератури, і вживання їх виявляється досить закономірним, якщо тільки воно естетично вмотивоване.

Виконання мовою художньої літератури естетичної й комунікативної функції є надзвичайно важливим у процесі вирішення методичних завдань. Це робить застосування дискурсів особливо ефективним. Переваги використання їх як засобу навчання рідної мови, поповнення лексичного запасу студентів, розширення відомостей про народ, його культуру не одноразово відзначалися методистами. Це зумовлене:

1) орієнтацією художників слова на кращі досягнення мовленнєвої народної культури, яка в свою чергу призводить до опори літературної мови на мовлення письменників-класиків як вищий зразок;

2) наявністю в мові художньої літератури стилів загальнонародної мови (тому й засвоєння ознак інших стилів можна здійснювати під час вивчення художнього стилю);

3) своєрідністю мовної форми, що сприяє засвоєнню лексики й мовленнєвих зразків.

Однією з найважливіших особливостей художнього дискурсу є й те, що в ньому особливе місце посідає "лексика людинознавства". Знання цієї групи слів, які можуть бути широко використані в різних сферах спілкування, які є

необхідними для опису характеру людей і для оцінки відповідних суспільних явищ. Джерелом збагачення студентів такою лексикою служать перш за все художні тексти (дискурси).

Важливим є й те, що образність художніх дискурсів, їх емоційний вплив сприяють більш глибокому розумінню й запам'ятовуванню слів і семантико-стилістичних форм їх використання. Тому саме художні дискурси з успіхом використовуються як навчальний матеріал. Вони несуть не тільки певну інформацію, а й впливають на почуття, смак студентів, їхні емоції й образну пам'ять.

Художні дискурси використовують подвійну роль: об'єкта вивчення як факту національної культури; джерела відомостей про національну культуру, що охоплює всі її різноманітні вияви (особливості суспільного життя, побуту, звичаїв народу тощо). Саме тому слід особливу увагу звертати на дискурси, що мають народознавчий характер. Оскільки вони є найважливішим складником національної культури, кожний справжній художній твір може розглядатися як важливий елемент культури. Тому знання студентів про свій народ не можна вважати повними, якщо вони не ознайомлені з найбільш відомими творами, що є досягненнями культури. Ознайомлення з такими творами на заняттях з мови буде сприяти виробленню в студентів уявлень про щастя й обов'язок, про добро і зло, про совість і честь, стане засобом формування в них високих моральних якостей, національної культури і гідності. Поряд з цим з'являється можливість повідомлення студентам відомостей про особливості вербальної й невербальної поведінки носіїв української мови в умовах певної ситуації мовленнєвого спілкування. Зразки діалогів, включені в художні тексти, окремі репліки героїв творів, описи їхніх дій – усе це надзвичайно важливо зрозуміти й засвоїти. Це й буде сприяти нормативній мовленнєвій поведінці в ситуаціях спілкування, адекватному сприйняттю почутого, прочитаного, написаного.

Використання дискурсів як джерела лінгвокраїнознавчої інформації засноване на врахуванні художньої природи, особливостей літератури як мистецтва, що вимагає уважної та поглибленої роботи над словом. Така робота може відбуватися і в процесі попередньої підготовки до сприйняття художнього твору (різні типи семантизації слів) й у процесі аналізу дискурсу, зливаючись із засвоєнням його змісту. При цьому мовні засоби розглядаються не тільки з погляду їх семантики й комунікативних функцій, але й з погляду функції естетичної, відбувається одночасне збагачення мовлення студентів і поглиблення їхньої літературної освіти.

Для художньої літератури характерний емоційно-чуттєвий метод засвоєння дійсності, відтворення життя в конкретних образах і картинах, які впливають не тільки на розум, а й ще почуття. Емоційно-образна природа художньої літератури дає можливість їй відображати найтонші відтінки почуттів і переживань, які не піддаються понятійному вираженню. Викликаючи в студентів певні емоції, художні твори наближають їхню свідомість до ментальності народу, допомагають глибше проникнути в національну психологію.

Отже, художні дискурси, виступаючи в своїй загальноосвітній і виховній функції, можуть дати студентам загальне уявлення про українську націю. Вони здатні задовольнити комунікативні, пізнавальні, естетичні потреби студентів, забезпечити інтереси до вивчення рідної мови, підтримати мотиви, стимули до вдосконалення мовленнєвої діяльності. Працюючи з художніми дискурсами на заняттях з української мови, студенти знайомляться з культурними традиціями українського народу, мовленнєвими формулами, особливостями вербального й невербального спілкування.